

RDEČI PRAPOR

Izhaja
v Ljubljani
vsaki petek.

Glasilo jugoslov. soc. demokracije.

Naročnina zvaša: Za avstro-ogrsko kraje za celo leto 5'44 K, za pol leta 2'72 K, za četrt leta 1'36 K. — Za Nemčijo za celo leto 5'96 K, za pol leta 2'98 K, za četrt leta 1'49 K. — Za Ameriko za celo leto 7'28 K. — Posamezne številke stanejo 10 vin. — Reklamacije so poštnine proste, frankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Štev. 21.

V Ljubljani, dne 25. maja 1906.

Leto IX.

NASLOVI:

Za vse dopise, rokopise, pisma, tičoča se lista: **Uredništvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana.**

Za denarne pošiljatve, naročila, reklamacije, inserate i. t. d.:

Upravništvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana, Franciškanske ulice šte. 8/I.

Volilna reforma.

Pododsek državnega zbora za volilno reformo je sklenil z vsemi proti dvema glasovoma, da sprejme načrt volilne preosnove za podlago podrobne debate. Proti temu sta glasovala samo vsenemška poslanca Stein in Malik, znana zagrizena sovražnika splošne in enake volilne pravice. Na seji odseka, ki je sprejela ta sklep, je bil najzanimivejši govor princa Hohenloha, ki je pozival stranke, naj se zedinijo glede kompromisa, v čemur jih hoče vlada podpirati; izjavil pa je, ako se stranke ne zedinijo, da tedaj vlada sama predloži primeren predlog.

Govor ministrskega predsednika je naredil velik vtisk. Njegove besede ne morejo pomeniti nič drugega, kakor da je za stranke zadnji čas, da se zedinijo, kajti ako bi vlada sama izdelala predlog, bi bilo to toliko, kakor da bi tisti predlog potem moral obveljati na vsak način. S tem, da je odsek sprejel načrt v generalni debati, je vsakakor storjen precejšen korak. Ali tudi v specialni debati ni več časa za zavla-

čenje. Govorilo se je o reformi že dosti: sedaj je treba samo odločiti. V prvi vrsti ima seveda odsek besedo in njegova naloga je, kmalu končati debato, pa glasovati. Kako se izvrši glasovanje je vseeno. Ako je večina za volilno reformo, naj jo sprejme, ako je proti njej, naj jo zavrže. Od odseka se sedaj ne zahteva nič drugega, kakor jasno besedo. Kadar izve delavstvo, kakšen je sklep, bode že vedelo, kaj mu storiti.

Baron Gautsch je združil svojo lastno usodo z usodo reforme. Ker ni mogel doseči kompromisa strank, je odstopil. Princ Hohenlohe ni v svoji prvi izjavi, ko se je predstavil zbornici, govoril o padcu in iz tega je mogoče sklepati, da ima odločnejše namene. Sredstvo za uresničenje reforme ima tudi, ako bi jo državni zbor odklonil. Socialni demokratje načeloma niso prijatelji oktroiranja; ali v tem slučaju bi bilo vendar upoštevati izjemne razmere. Uvedba splošne in enake volilne pravice je zahteva vsega ljudstva in vlada, ki bi jo vpeljala eventualno tudi proti protestu državnozbornske večine, bi izvršila le voljo ljudstva, kateremu je več za stvar, kakor pa za oblike. In pri prihodnjih volitvah bo ljudstvo brezdvomno sankcioniralo reformo. V tem oziru torej ni nevarnosti.

To je seveda stvar, ki se tiče Hohenloha in doslej ne more nihče povedati, kaj namerava ministrski predsednik, ako bi večina državnega zbora frondirala proti reformi. Delavstva pa se tiče sama odločitev parlamenta. Kajti pripravljeno je. Ako sprejme parlament preosnovo, je dobro: če ne, izvrši organizirano delavstvo, kar je jasno in nedvoumno sklenilo, in izvede boj tam, kjer

ima moč. Posledice pa naj pripišejo sovražniki volilne pravice sami sebi.

Važna je ta ura seveda tudi za slovenske poslance. Dostikrat smo izjavili, da bi nam bilo všeč, ako bi pridobili Slovenci na Koroskem in Štajarskem. Tega nam pač ni težko verjeti, saj bi se tedaj volilni okrajji zmanjšali in to bi nam bilo direktno v prid. Toda ako se pokaže, da bi imela zaradi tistih par mandatov pasti volilna reforma sploh, tedaj je absolutna dolžnost slovenskih poslancev, da sprejmejo volilno preosnovo tako, kakor jo je v najboljšem slučaju mogoče doseči. Pokop volilne reforme bi bil greh, ki ga delavstvo nikoli ne bi odpustilo. Če se govori neprenehoma o volilni pravici Slovencev, se vendar ne sme prezreti, da je na tisoče Slovencev, katerim sedanji volilni red sploh ne daje volilne pravice in kdor glasuje proti volilni reformi, hoče na tisoče Slovencev oropati prve politične pravice.

Veliko bolj važno kakor tarnanje o številu mandatov bi bilo, da bi se slovenski poslanci zavzeli za proporcionalni sistem, vsaj na Kranjskem, če že ne v vseh slovenskih okrajjih. Kajti to je edini način, ki bi omogočil pravično razdelitev mandatov po dejanskih razmerah. S tuhtanjem o volilni geometriji so si poslanci, žurnalisti, zastopi i. t. d. že dosti razbijali glavo, ne da bi mogli izdelati načrt, ki bi res odgovarjal razmeram. Še vedno tavajo po zagatah, iz katerih bi jih ravno proporcionalni sistem izvedel na prosto. Lani, ko je zboroval izdelni zbor, se je slavilo proporcionalni sistem kot arkanum s takim navdušenjem, kakor da so ga iznašli šele na Kranjskem. Od tistega časa pa so vse besede o njem

Listek.

Hans Kirchstelger:

Pod spovednim pečatom.

Z avtorjevim dovoljenjem poslovenil E. Kristan.

Dalje.

Malo da ni prišel Gustel v posvetno gimnazijo. Njegov oče, ki je bil ravno zaradi lesne kupčije v mestu in je obenem vložil zopet nekoliko tisočakov v hranilnico, je porabil priložnost, da mu je priberačil kosilo za razne dni v tednu, večinoma pri ljudeh, ki so imeli sami manj nego mlinar. No, meščani imajo dobro srce za dijaka z dežele. Tista dobra srca je znal mlinar tako ganiti, da je poskrbel tekom enega popoldneva kar za osem let za želodec bodočega župnika. Resnično, ljudje v mestu le niso bili slabi, kakor je vedno pridigoval župnik v Gospojni. Čisto tu-

jega študenta z dežele pitajo, le da ni treba očetu zmanjšati hranilnih vlog. Celo čisto liberalni ljudje so hoteli dati bodočemu župniku južino pri svoji mizi. Tega ne bi bil mlinar nikoli verjel; ali kakor je bil pameten, ni povedal tem ljudem niti besedice o obljudi svoje žene.

Pri tem prosjačenju za periodično kosilo je prišel seveda tudi h gospodu škofu, kateremu je najprvo povedal, kako se je zaobljubila njegova žena. Škof ga je povabil, naj pride drugi dan. Tedaj je dobil dobri oče vest, da dobi njegov sinček lahko prosto mesto pri jezuitih. Tisto prosto mesto je bilo pač že obljubljeno sinu poštenega, siromašnega učitelja, ali mlinarjevo dete je bilo vsled zaobljube takorekoč že v materinem telesu posvečeno za mašnika in zato je bila škofova dolžnost, varovati tega Bogu posvečenega otroka pred nevarnostmi državne gimnazije.

Tako je dobil Gustel, sin bogatega mlinarja, mesto ubozega učiteljevega fanta prosto mesto pri jezuitih. Čisto prav se je zgodilo temu; zakaj ni imel tako pobožne matere, ki daruje otroka že pred rojstvom materi božji, kakor mlinarjeva Cenka?

Mlinarju je bilo skoraj žal za dobra jedila, ki so bila njegovemu Gustelnu obljubljena na posvetni gimnaziji. Ali, kar je bolje, je bolje. Sedaj mu tudi za stanovanje in za perilo ni treba plačati ničesar. Ne navadno vesel se je povrnil v Gospojno. Kmalu je prišel dan slovesa za Gustelna. Zanj je bil to dan veselja. Ko ga je mati pri odhodu s solznimi očmi pri vratih poškopila z blagoslovljeno vodo in prekrižala, ni bilo nič drugače, kakor navadno, kadar je šel v šolo. Nobeno oko se mu ni orosilo. Spretno je splezal na kočijo, kjer je že sedel oče z vajeti v roki. „Hio, lisec!“ je zaklical konju sam, ker že ni

utihnile in ravno sedaj, ko bi bilo najvažnejše, se nihče ne zmeni zanj. In vendar se nam zdi, da bi se s pametno taktiko kaj lahko doseglo ta postulat.

Glede načina, kako se voli na Kranjskem, ni interesiran nihče, razen kranjskih volilcev. Čehi, Nemci, Poljaki si lahko delajo skrbi, kakšen volilni red bi bil njim najprimernejši in najkoristnejši. Kako se voli na Kranjskem, jim je vseeno. Pa tudi vladi ne more delati to vprašanje nobenih preglavic. Na Kranjskem pa ne nasprotuje nihče proporcionalnim volitvam, pač pa so vse stranke, ki pridejo v poštev, izjavile, da jim je proporcija vseč. To je popolnoma naravno. Klerikalcem se ni treba bati, da bi izgubili večino, kajti da dobe sedaj pri volitvah največ glasov, ve vsak otrok in par mandatov več ali manj, glede katerih jim tudi navadna razdelitev v okraje ne more dati absolutnih garancij, ne more igrati uloge za stranko, ki sama čuti, da je velika. Stranke, ki so v manjšini, pa ne morejo nobenemu zistemu bolj zaupati, kakor proporcionalnemu.

Na tem polju naj bi torej slovenski poslanci poskusili svojo srečo, tembolj ker s tem ni treba zavlačevati reforme. Sicer pa pričakuje ljudstvo, da poslanci ne bodo uganjali burk. Volilna reforma, tudi taka, kakršna je, obsega za Slovence toliko pridobitev, da bi bil tudi z narodnega stališča zločin, ako bi slovenski poslanci pokopali velikanski napredek, ki ga zagotavlja reforma celemu narodu.

Štajerske volitve.

Dne 29. majnika je na Spodnjem Štajerskem volitev. Voliti je poslanca pete kurije na mesto ranjkega Žičkarja. Že nekoliko tednov vihra strastna agitacija po vsem volilnem okraju in razkriva kaos spodnjestajerske politike, ki ne osupne nikogar, kdor je zasledoval «delovanje» mariborskih in celjskih prvakov ne le po časopisju, temveč tudi v praksi in je z donečimi besedami primerjal faktično mišljenje ljudstva in razne struje med prebivalstvom. Vsaka politično zrela glava je morala razumeti, da mora glasovita štajerska politika prej ali slej dovesti do neizogibnega poloma. Kajti zasnovana je bila na fikciji, katero je pač lahko nekaj časa poddržaval terorizem in sugeriranje praznih fraz, ki pa vendar ni mogla trajno potlačiti dejanskih razmer in potreb. Ta fikcija se je glasila, da vlada med štajerski Slovenci absolutna sloga in da je narodnost edino geslo spodnjestajerskega prebivalstva in njegove politike.

mogel pričakati, da se odpelje. Ko je bil že na poti, se je komaj napol obrnil in pogledal na mlin, kjer je stala mati pred vrati, pa si je brisala oči s predpasnikom. Njegov duh je bil že v velikem, lepem mestu. Ko je tolkel konj na mostu, polagoma korakajoč, v glasnem taktu s kopiti po deskah, je pogledal prezirljivo na gorski potok, ki je tekkel spodaj. Jutri bode že kraj Donave, po kateri se vozijo ladje, večje nego hiša njegovega očeta.

Ponosno je sedel poleg očeta v kočiji, ko se je drdraje peljala skozi vas. Malo da ni prezrl nizkega šolskega poslopja. Usta so se mu skremžila in fin smehljal se mu je zazibal na ustnicah. Šola, v katero se pelje sedaj, je vse drugačna; tri nadstropja ima tn več nego dvesto okenj, kakor mu je pravil oče.

Ljudje so gledali za mlinarjevo kočijo. „No, le počakajte, kadar se pripeljem kot novomašnik, bode te vsi ležali na kolenih pred vašimi hišami in veseli bode te, ako vam dam z voza svoj blagoslov. Tedaj

Dolgo časa se je prvakom posrečilo, umetno obvarovati to fikcijo. Bilo je ljudi, ki so verovali vanjo, bilo je takih, ki so žrtvovali svojo skepsno misli, da je brezpogojna sloga potrebna z ozirom na narodni obstanek, bilo je takih, ki so enostavno menili, da nimajo dosti moči, da bi so uprli medeni hipnozi. V teh razmerah se je klerikalcem dobro godilo. V interesu sloge so brezmejno vladali. V imenu sloge ni smel nihče drugače misliti, drugače govoriti, drugače glasovati, kakor klerikalno. Vsa slovenska politika na Štajerskem je bila vseskozi klerikalna; vsak samostojni nastop je bil takoj stigmatiziran kot narodno izdajstvo in brutalna brezobzirnost klerikalcev je dosegla, da se ni osmelilo nobeno slovensko svobodoumje, stopiti v javnost.

V imenu slovenske narodnosti je bujala ta politika «sloge» na največjo škodo — slovenski narodnosti. Kajti popovska komanda vendar ni mogla zatreti vsega protiklerikalnega duha. V deželi, kjer ima mračnjastvo skoraj izključni vpliv na ljudstvo, sicer ni čudno, da uspeva poneumnjevanje in da ostanejo tla ugodna klerikalizmu. Toda kitajskega zidu se tudi okolo južnega Štajerja ne more več sezidati; semintja mora priti kakšna svobodnejša ideja tudi v te kraje in ljudstvo, ki prenaša stoletja popovsko nasilje, mora poroditi vsaj nekoliko ljudi, ki imajo dosti samostojnega mišljenja in poguma, da se upro duševni in materialni tiraniji. Nič ni čudnega, da se je našlo takih ljudi tudi po slovenskem Štajerskem.

Dolgo so se tisti ljudje željno ozirali po opori, katere bi se mogli oprijeti. Ali med Slovenci je niso našli, «sloga» ni dovoljevala kaj takega. K čemur pa se niso osmelili Slovenci, to so storili Nemci. S fino, zvito taktiko so postopali. V Ptujju so ustanovili list, pisan v slovenskem, sicer zelo popačenem jeziku, a v nemškem, odnosno v ponemčevalnem duhu. In «Štajerc» je bil protiklerikalen. Seveda ni nikoli jasno povedal, da služi vse-nemški ideji; kdor ga je dobil v roko, je opazil, da se bojuje proti tistim, ki tudi čitatelju niso vseč. Videl je, da je nasproten klerikalizmu, naročil ga je, čital in razširjal. In tako je glupa «sloga» pomagala germanizaciji. Če je nemški šovinizem našel prav mnogo pristašev med štajerskimi Slovenci, je to sad ondotne klerikalne politike.

Sedaj pa so volitve za državni zbor. In štajerska sloga slavi triumfe. Kandidatov kar mrgoli. Vsak dan se pojavi nov aspirant na Žičkarjev mandat v kakšnem kotu. Ako bi bile na Štajerskem organizirane stranke na podlagi jasnih načel, bi bilo to nemogoče. Klerikalci bi imenovali svojega kandidata,

bodo zvonili zvonovi, muzikantje bodo godli in bela dekleta mi bodo sipala cvetje.“

Na vso to krasoto je mislil Gustel in srce se mu je tako razširilo, da je skoraj sovražno gledal na gore, ki so se pretilno dvigale na vseh straneh. V svet! Ven iz ozkosti! Več hoče biti, kakor ljudje tu v dolini!

Vsak hip je kočija srečavala šolske otroke, Gustelnove tovariše, ki so pohajali gor v malo šolsko hišo. S plašnim spoštovanjem so gledali mladega študenta, ki je bil že danes kot bodoči župnik mnogo več od njih. Gustelnu bi se bilo zdelo čisto naravno, ako bi se bili spoštljivo odkrivali pred njim.

Sedaj ima že vse druge tovariše. V jezuitskem samostanu je baje do tristo dijakov. To bode zanj! Vse mora nadkriliti, vedno hoče biti prvi. Saj je moder kakor nihče drugi; to je slišal zmirom doma, in učiti se hoče dan in noč, da bode lahko ponosno gledal na druge.

liberalci pa svojega. Socialni demokratje so a priori izjavili, da pri tej volitvi ne kandidirajo. Bila bi torej dva kandidata in če bi se pokazala na ta način disciplina strank, se pač menda ne bi upala nobena klika še z drugimi kandidaturami na dan. V cejskem okraju nimajo Nemci v peti kuriji v normalnih razmerah prav nobenega upanja, in to jim je znano. Gotovo torej ne bi bili šli iskat sigurne blamaže. Ali kaos v slovenskem taboru jim je dal poguma in v zadnjem trenutku se je pojasnila nemško-nacionalna kandidatura, za katero je izvoljen neki Wratschko, kandidatura, ki bi bila v vsakem drugem času naravnost smešna, ki pa je v sedanjih razmerah res postala do gotove mere seriozna, tembolj ker se ne agitira za Nemca Wratschkota, ker se ne razglašča nemško-nacionalnega programa, temveč se samo naglašča protiklerikalni značaj te kandidature.

Take sadove rodi slavljena «sloga»!

Ker socialni demokratje niso postavili kandidata, love seveda vse stranke strastno delavske glasove. Oficialni klerikalni kandidat, dr. Korošec, urednik fanatičnega popovskega «Slovenskega Gospodarja», ki se je nekako vsilil za kandidata, je toliko klobasal o delavstvu in o svojem prijateljstvu do delavstva, kakor prej v vsem svojem življenju ne. Gospod Rebek iz Celja, ki še sam ne ve, ali kandidira ali ne, se je šel predstavljat delavcem. Pukl in še cela vrsta drugih ima zadnji čas neprenehoma simpatije do delavstva na jeziku. Wratschko pa pošilja bivšega socialnega demokrata Linharta agitirat za se med trboveljske rudarje.

V teh zmedenih razmerah ne more veljati za socialne demokrate druga parola, kakor abstinenca. Volitev s takimi kandidati se socialisti ne morejo udeležiti.

Kjer ni socialno-demokratskega kandidata, morejo samo izjemne razmere provzročiti, da se socialisti sploh udeležijo volitve. Glavni pogoj za tako udeležbo je ta, da imajo delavci kak poseben interes, da zmaga ta, odnosno da ne zmaga oni kandidat. Ali v sedanjih okoliščinah ni takega interesa. Katerikoli kandidat bo izvoljen, vsaki bode nasproten najvitalnejšim interesom delavstva. Podpirati klerikalnega Korošca, bi bilo ravno tako napačno, kakor glasovati za ponemčevalca Wratschkota. Klerikalizem je delavstvu ravno tako nevaren, kakor umetno, šovinistično podpihovanje narodnostnega boja.

Edino, kar bi prišlo pri teh volitvah še lahko v poštev, bi bilo vprašanje volilne reforme, ali izmed vseh štajerskih kandidatov ni ne enega, ki bi dajal garancije, da bode zastopal resnično interese delavstva.

In kar je takrat obljubil sam sebi, je tudi izpolnil. Že po končanem prvem šolskem letu je prišel kot prvi svojega razreda domov na počitnice, v žepu pa je imel kot premijo „Kristusovo nasledstvo“, lepo v zlato obrezano usnje vezano. Tako je šlo skozi celo gimnazijo. Jezuitje so kmalu izpoznali njegov značaj, njegovo zavedno, brezobzirno stremljenje, ki je bilo združeno s strastnim ponosom. Takega značaja ni bilo mogoče zlomiti; ali kot praktični učitelji so ga zvali v tisto smer, ki je bila najbolj primerna, da se ga more porabiti za blagor cerkve.

„Iz tega študenta bode nekoč, kadar postane duhovnik čil bojevnik cerkve; v posvetni gimnaziji pa bi postal iz njega nevaren sovražnik cerkvi in duhovnikom.“ Tako se redno glasi poročilo patra rektorja škofu o Avguštinu Grosu. Škof pa se je zahvaljeval Bogu, da je, podavši mu prosto mesto, pridobil tako izvrstnega dijaka.

Ob času počitnic je bil Gustel prav

Politični odsevi.

Preobrat na Hrvatskem.

Ali imamo Slovenci kaj političarjev?

Stranke, klube, časopise, poslance, voditelje, žurnaliste — vse to imamo. Politike in političarjev pa bi pri nas zaman iskali z Diogenovo svetilko. Kdor pozna boj med liberalno in klerikalno stranko, odnosno med nekaterimi osebami na klerikalni in na liberalni strani, pozna tudi vso slovensko politiko, tako malenkostno, da ji ni para na svetu. Vsa naša mizerija, tako klavrna, da ne najde niti porogljivca snovi v njej, se je najžalostnejše dokumentirala v zadnjem času, ko so prevažni dogodki naravnost izzivali manifestacije jugoslovanske politike, pa vendar niso imeli na Slovenskem družega uspeha, kakor vsega skupaj en frazast telegram in pa žalosten komers v «Unionu», ki niti ni bil komers.

Na Hrvatskem se je z glasnim, ominoznim naporom podrl zistem grofa Khuen-Hedervaryja; madjaronska «narodna» stranka je doživela poraz, od katerega nikoli več ne okreva, vsa hrvatska in srbska javnost se je oddahnila, zgodovina na slovanskem jugu je našla mejnik. Od začetka sedemdesetih let ni bilo tako važnega dogodka na Hrvatskem, kakor je bila letošnja zmaga opozicije. A Slovenci, ki neprenehoma naglašajo svojo solidarnost s Hrvati in s Srbi, ki deklamirajo kilometrične govornice o jugoslovanski ideji, ako se prikaže le slučajno Srb ali Hrvat v Ljubljani, so imeli za velepomembni dogodek pet ali šest uvodnih člankov, razdeljenih po petih ali šestih časopisih, za našo politiko pa pomeni hrvatski preobrat toliko, kakor demisija kakega kitajskega mandarina. . . . Ali imamo kaj političarjev?

Ako abstrahiramo od liberalno-klerikalnega boga, ki pri nas nima velikih, tehtnih načel, niso imeli slovenski prvaki nikoli druge agitacijske snovi, kakor narodno vprašanje. V kompleksu mnogostevilnih splošnih zadev je treba pač tudi temu vprašanju priznati pomen in socialisti ga niso nikoli tajili, naj so jim tudi nasprotniki neprenehoma imputirali pomanjkanje smisla in razumevanja za narodnostni problem. Nacionalno vprašanje ni edino in tudi ne najvažnejše izmed vprašanj, ki zahtevajo rešitev. Vsekakor pa ekzistira in socialisti, stoječi vedno na realnih tleh in zametujoči neplodno ideologijo, so sicer energično bojevali proti zlorabljanju in proti nedopustnem potenciranju nacionalizma, računali pa so vedno tudi s tem faktorjem in vodilo njihovega ravnanja je bilo tudi tukaj pravičnost in naravnost. Razven narodnega vprašanja ima socialna demokracija še dosti drugih skrbi, in sicer nujnejših. Našim meščanskim strankam pa je bila narodnost Archimedova točka. Družega stališča niso imeli za nobeno stvar, kakor narodno. Tako bi se torej lahko zahtevalo od njih, da vodijo narod vsaj na nacionalnem polju in da store vse, kar je potrebno, da se pride na tej poti do kakšnega cilja.

Naloga je seveda združena s težavami, ali kdor se jih boji, nima pravice, vsiljevati se za voditelja. Da je bila od Bleiweissovih časov vsa slovenska narodna politika samo puhla fraza, je dejstvo, ki se ga prvakom ne more odpustiti. Ali vpoštevajmo razmere, priznajmo olajševalne okolnosti, pa recimo, da slovenski voditelji niso imeli priložnosti, razložit kaj odločilnega, ker je bil splošni položaj preveč klavrn in ni dajal opore za pomembnejši čin. To sicer ni zadosten odgovor, ker razmere ne postanejo brez ljudi in ker politika ne sme biti pasivnost, temveč aktivnost. Ali vendar koncedirajmo.

Toda položaj je naenkrat izpremenjen. Na Hrvatskem je zgodovina zabeležila dogodek, ki ga ne more prezreti noben političar v državi, ki ga pa ne sme prezreti zlasti noben jugoslovanski političar. Ako je jugoslovanska vzajemnost količkaj realna stvar, tedaj

mora preobrat onkraj Sotle pomeniti kaj tudi za Slovence.

In kaj pravijo slovenski političarji? Kakšno stališče zavzemajo? Kaj izvajajo iz dogodka, kako ga nameravajo porabiti, kakšen vpliv mu prisojajo na naše razmere?

Kategorično zahtevajo ta vprašanja odgovor od Slovencev — slovenski voditelji pa molče, kakor da je padel zistem v Siamu, kakor da se pripravljajo nova politična doba v Patagoniji. Molče — ne, ker nam ni nič mar, kaj se godi na Hrvatskem, temveč ker ne vedo, kaj bi rekli, ker ne razumejo dogodka, ker se jim niti ne sanja, kakšne posledice utegne imeti. Če bi jih kdo mogel prisiliti, da bi govorili, bi morali priznati, da nima njih nacionalna politika nobenega cilja; priznati, da sami ne vedo, kaj hočejo?

Z jugoslovanstvom se hranijo liberalci in klerikalci. Jugoslovansko vprašanje je za Slovence vitalno, kar vsakdo razume, da slovenski narod, maloštevilen, v celoti siromašen, brez zadostne kulture, v ne preveč ugodnem gospodarskem položaju, nima bodočnosti kot širša individualnost, ako ne najde zaslombe, katere pač ne more iskati drugod, kakor pri narodnih skupinah. Ali zaman bi danes povpraševati, kaj je jedro tega vprašanja in kaj obsega. Jugoslovanstvo je našim političarjem «ideja», to se pravi megla brez čvrste vsebine in brez stalnih kontur. In kadar se zgodi kaj važnega, kar sili zadevo, da si določi jasen cilj in da si napravi določen tir, tedaj se pomagajo s čestitko, ki nič ne pomeni, in s komerzom, na katerem ne vedo povedati ničesar.

Državna preuredba visi v zraku. Vse stene starega poslopja se majejo. Pri nas ne gane nihče roke, da bi se pripravil za novo stavbo. «Počakati je treba, kaj pride, kaj bode.» A nekaj pride, nekaj se zgodi — pri nas pa se čaka dalje. In misli se čakati do sodnega dneva. Kdove — morda se enega jutra konstituira velika jugoslovanska država in anektira tudi Slovence. Kakršna bode, taka bode in mi zapojemo, seveda navdušeno, «Lepa naša domovina!»

Kaj je nam to mar?

Mnogo, prav mnogo. Če je naš zadnji cilj preosnova človeške družbe v vsakem oziru, tako da se tudi sedanja oblika države umakne drugi, popolnejši, svobodnejši obliki, vemo vendar predobro, da se razvoj pač lahko pospeši, da pa ni mogoče preskociti nobene etape. Kakor v gospodarskem oziru ne moremo čakati s prekrizanimi rokami na trenotek, ko doseže kapitalistični razvoj kulminacijo, kateri mora slediti polom celega ekonomičnega sistema in novo gospodarstvo, tako moramo tudi v politiki računati z vsemi postajami, ki so na poti do zadnjega cilja. Čez noč ne izginejo obstoječe države, da bi se povzdignila na njih razvalinah svobodna socialna družba. Proletariat, poznavajoč in vpoštevajoč zakone socialnega razvoja, vendar ne more biti fatalist, temveč mora tudi v razmerah, kakršne so, krepčati svojo moč, ne le da ložje prenese obstoječe težave, temveč tudi da se lahko uspešno bojuje za svoj zadnji cilj.

Jugoslovanski proletariat, tudi slovenski, potrebuje razmere, v katerih se mu bode mogoče duševno in materialno razvijati. Socializem je vprašanje kulture; v malenkostnih okolnostih pa je nemogoča visoka in obsežna kultura. Naša narodna mizerija je prokletstvo za slovensko delavstvo, ki ne najde tukaj nobenih virov za svojo povzdigo in za svoje okrepčanje. Odstranitev te mizerije je potreba tudi za delavce; ne šovinizem, ki ga sovražimo, temveč življenska potreba nam diktira zanimanje za jugoslovansko vprašanje, ki mu je naloga, vstvariti večjo kulturno celoto in s tem podlago za višje gospodarsko življenje.

Ali je še kaj upanja, da reši buržoazija to vprašanje? Seveda bi bila to v prvi vrsti njena naloga. Povsod po svetu je izvrševala buržoazija take naloge in tako je ustanovila države meščanskega značaja. Slovenski purgar

pa misli, da je stoil zgodovinsko delo, ako obleče rdečo srjaco sokolsko in slovenski voditelj kriči proti volilni reformi, kakor bi ga drli, ker si je vcepil v glavo, da moramo dobiti tu ali tam dva mandata več. In slovenski pesnik pripoveduje plitkim žurnalistom, da obstoji «slovanska akcija», katere ne bi mogla definirati živa dnša. Napravijo si vseveljavno «stališče» za pečjo, ali pa love muhe po vseh kontinentih in ne vidijo, kaj se jim godi pred nosom.

Ali naj torej čakamo na buržoazijo in na njene voditelje? Ako bode njej prepuščena usoda slovenskega naroda, ga bodo s svojo patentirano metodo reševali, dokler ne bode nikogar več, ki bi se ga še moglo rešiti. Slovenski proletariat se pa zahvaljuje za tako reševanje. Žalostno je, da je tako, ali vse kaže, da ne bode bolje, dokler se ne poloti tudi te naloge socialna demokracija. Žalostno je, kajti delavci imajo res dosti družega dela; žalostno je, kajti naše delavstvo je zanemarjeno, njegov razvoj je omejevan, njegovo gibanje je zatirano, njegova gospodarska moč je potlačena. A vse nič ne pomaga. S podvojeno energijo se je treba polotiti dela, da se odpravi te težave. Spotencirano pridnostjo je treba okrepčati politično, strokovno in gospodarsko organizacijo delavstva, da bode jugoslovanska socialna demokracija kos tudi tej nalogi. Kajti če bi računali na meščanske političarje, vzame slana ves slovenski narod.

Državni zbor je imel v torek zopet sejo, na kateri je ministrski predsednik knez Hohenlohe govoril o volilni reformi. Konstatiral je, da se ne pokazuje nikjer načelno nasprotje proti volilni preosnovi in da je ideja reforme mogočno napredovala ter se globoko vtisnila v zavest ljudstva. Strah, ki ga kažejo stranke z narodnega stališča, je neopravičen, kajti če se posreči sporazum strank za reformo, ki postavi narodnostno razmerje na podlago pravičnosti in politične enakopravnosti, se izgadijo vsi narodnostni prepiri in boji. Nobeni narodnosti ne more škodovati volilna reforma, močno pa okrepi pravno zavest. Nasprotja zaradi števila mandatov so se že zelo zmanjšala in vlada se hoče potruditi, da izginejo popolnoma. Pri tem računa ministrski predsednik na lojalnost strank in na nepremagljivo moč ideje o volilni reformi. Ali če se ne doseže kompromis strank glede razdelitve mandatov, je vlada trdno namenjena nastopiti s samostalnim predlogom.

Govor ministrskega predsednika je napravil velik vtisk. Splošno se sodi, da Hohenlohe ne misli popustiti in če se ne doseže kompromis med strankami, da porabi druga sredstva za uresničenje volilne reforme. Tisti, ki že sedaj govorijo o Hohenlohovi demisiji, dajejo le svojim željam obliko pozitivnosti, misleci v svoji naivnosti, da bodo take race uplivala na ministrskega predsednika. Ta taktika pa je zelo kratkovidna in utegne največ škodovati tistim, ki zaradi zakulisnih intrig zanemarjajo pozitivno delo.

Zaradi colninskega tarifa vlada veliko nesporazumljenje med avstrijsko in med ogrsko vlado. V smislu prejšnjih dogovorov bi moral veljati v Avstriji sprejeti, na Ogrskem pa od koalicije objavljeni tarif kot skupen — avstro-ogrski. Koalijska vlada pa se tega brani in ga hoče sprejeti sicer neizpremenjenega, ali kot avtonomen tarif, s čemur bi bilo izrečeno, da je Ogrska samostalno colninsko področje.

Hrvatski sabor je odgoden, čeravno ni izvršil še skoraj nič pozitivnega dela. Pravi se, da ima ban Pejačević razne namene z odgoditvijo. Baje je zahteval od ogrske vlade dovoljenje, da razpusti sabor, a ga ni dobil. Vsekakor je pričakovati na Hrvatskem še važnih dogodkov.

Ogrski državni zbor je bil otvorjen s prestolnim govorom, ki napoveduje med drugim tudi volilno reformo. Značilno je naglašanje prestolnega govora, da bode

volilna reforma varovala madjarski značaj države. Ne vemo, kaj poreče ogrsko prebivalstvo takemu namenu, ali če sprejme tako reformo, bode treba še mnogo bojov, preden pride na Ogrskem taka volilna pravica do veljave, da bi bilo ljudstvo ž njo zadovoljno.

Ruska дума je sklenila, predložiti carju adreso kot odgovor na njegov prestolni govor. Z veliko večino je sklenila, zahtevati v adresi pred vsem popolno amnestijo političnih «zločincev», nadalje svobodne institucije, rešitev agrarnega vprašanja, socialne reforme i. t. d. Adreso so imeli izročiti carju predsednik dume profesor Muromcev, in oba podpredsednika. Toda car ni sprejel te deputacije in minister G o r e m y k i n je naznanil, da je treba predložiti adreso pismenim potom kakor vsako vlogo. To je pač slabo znamenje, iz katerega se razvidi, da je na dvoru reakcija zelo uplivna. Najbolj nazadnjaški elementi z zloglasnim T r e p o v o m hočejo, naj car razpusti dumo, naj razglasi obsedno stanje nad Peterburgom in naj vzpostavi zopet popolni absolutizem. Duma pa ravna jako previdno. Amnestija, ki je glavna točka adrese, je soglasna zahteva cele dežele in če je car ne izpolni, so posledice lahko nedogledne. Govori se sicer, da misli car dne 27. t. m., torej na dan obletnice kronanja, razglasiti amnestijo, ki pa bi obsegala le malo število političnih jetnikov. S tem pa gotovo ne potolazi dežele, ki se že od dne do dne bolj vznemirja. Duma je čisto mirno izrekla, da smatra način, kako se vroči adreso, samo za formalnost, ter jo pošlje kot vlogo kroni. Iz te «formalnosti» noče večina dume izvajati konflikta. Ali obenem je sklenila, da začne takoj z razpravo agrarnega vprašanja, in če pride tukaj do konflikta, kar je zelo verjetno, bode cela Rusija videla, kakšen prepad zija med dumo in med carjem, odnosno kamarilo in birokracijo. To izpoznanje pa ne bode na korist carju, pomen dume pa, tudi če bi bila razpuščena, naraste velikansko in pride zdajnjemu mužiku do zavesti.

Francozke ožje volitve so dovršile poraz klerikalcev in nacionalistov. Med propadlimi so prve korifeje nazadnjakov. Mnogo so pridobili socialni radikalci in socialni demokratje. Vsega skupaj so izgubili nacionalisti 20 sedežev, konservativci in liberalci po enega, progresisti 35, pridobili pa so levi republikanci 11, socialni radikalci 27, združeni socialisti 16, neodvisni socialisti 2. Zbornica bode štela 79 reakcionarcev, 30 nacionalistov, 66 progresistov, 118 radikalcev, 127 socialnih radikalcev ter 56 združenih in neodvisnih socialcev. Francoski narod je torej slovesno pritrdil protiklerikalni politiki.

Dopisi.

Trst. (Klerikalizem slovenskih voditeljev.) «V imenu svobode» so naredili slovenski svetovalci v tržaškem mestnem svetu zopet neumnost, ki pa že prestopa meje dopustnega. Dne 10. t. m. je bil v tukajšnjem mestnem svetu podan predlog, naj se energično nastopa proti namenom jezuitov,

ki nameravajo pričeti klerikaliziranje Trsta z ustanovitvijo jezuitskega samostana, za katerega so, siromaki kakršni so, kakor se čuje, nakupili že lep prostor. Na tej seji so slovenski svetovalci glasovali proti predlogu, seveda «v imenu svobode». Saj se ime svobode lahko zlorablja, kakor se hoče; a gospodje svetovalci bi se najbrže lepo zahvalili, ako bi kdo logično in konsekventno trdil, da ima po njih nazorih pravico, «v imenu svobode» zadržati jim vrat. Lahko bi bilo dokazati, da je klerikalizem napadovalec in da so jezuitje le en del bojujoče armade, da ima torej vsakdo pravico, braniti se njegovih nasokov. Ali pri teh ljudeh so vsi taki dokazi odveč, kajti njih postopanje ne izvira iz napačnih pojmov o svobodi, temveč iz neozdravljivega nagnenja do klerikalizma, kateremu izročajo ubogi slovenski narod, pa zahtevajo nazadnje še hvalo za tako jetničarsko delo. Voditelji naroda — tako imenujejo sami sebe! — pokazujejo pred vsem svetom svoje očitno prijateljstvo do jezuita Volberta in do šovinističnega germanizatorja skofa Nagla, in pri tem se še sklicujejo na tisti slovenski narod, kateremu je ravno klerikalizem nanesel največ nesreče. Čudni voditelji! Znano nam je seveda še nekaj drugega o čudnem jezuitskem prijateljstvu teh reakcionarnih elementov. Toda pustimo to za pripravnější trenotek. Najbolj razburljivo je dejstvo, da imajo ti meščanski slugi klerikalnih namenov, izvoljeni od 1500 volilcev, nastopati v imenu slovenskega naroda in tako vzbujati mnenje, da je res vsaki Slovenec rojen nazadnjak in klerikalec. Kdo je kriv, da sovražijo Slovence vsi, ki imajo le količkaj ljubezni do svobode in do napredka v srcu? Kdo je kriv, da beže iz naroda elementi, ki se jim stude klerikalni fanatizem? Kdo vstvarja renegate? Ne, gospoda! Zreli slovenski narod ni rimska garda in ne mara voditeljev, ki so popovski lakaji. Zavedni Slovenci vam že pokažejo, kakšni bi morali biti narodovi voditelji. Ljudje, ki žrtvujejo narodovo ekzistenco za svoj politični obstanek, niso poklicani, da ga zastopajo. Ta politika bode vaš politični pogin, za to bodemo poskrbeli. Klerikalizem sploh pa dobi od zavednih delavcev tudi še svoj odgovor in če ne bode druge, posežemo tudi mi po radikalnejših sredstvih.

Trst. (Narodnjaška — nerodnost.) Par vrstic samo v odgovor dopisniku «Edinosti», ki pod enakim naslovom odgovarja naši notici, objavljeni dne 27. aprila t. l. Dopisnik «Edinosti» pravi, da našega «neslanega članka» ne bi objavil «Rdeči Prapor», ako bi izhajal v Trstu. No, če tisti zelo pozni dopisnik «Edinosti», ki se podpisuje «Kolaši», misli kaj takega, potem ga ne moremo smatrati za dobrega poznavatelja naših razmer. Pravi, da je naš članek neslan, kar pa on objavlja, nam dokazuje, da ni niti pazno čital našega dopisa, ki ni bil namenjen društvu Kolo, pač pa nekaterim pevcem društva, ki, ravno tako kakor dopisnik «Edinosti», ne znajo na drugačen način izražati sožalja mrtvemu prijatelju, nego da dolgočasijo in užaljšajo še bolj rodbino in druge pametnejše prijatelje. Mi seveda jih sedaj ne bomo učili, kako se

lahko pokaže sožalje. Vprašal pa bi jih pač, komu neki so peli? Dobro vemo, da vdova pokojnega Bukoviča ni bila prav hvaležna činu «narodnjaških nerodnežev» (tako se sami imenujejo). Kaj je bilo treba odpraviti, kaj uvesti, da postanejo Slovenci pametni, tega res mi ne vemo. Dobro vemo, kaj hočemo, toda kako kaj takega narediti — ne, primojduha ne! Mi ne žalimo in nismo žalili ne delavcev - pevcev, ne društva «Kolo», pač pa smo očitali čin, ki ni znamenje civilizacije in se ne dela po civiliziranem svetu, še najmanj pa med socialisti.

Da bi pa mi hoteli boj s pevskim društvom «Kolo», je nekaj zelo smešnega. Mi nočemo boja, saj ta se bo vnel sam, toda ne s pevskimi društvi, pač pa s tistimi res neslanimi slovenskimi narodnjaki, pod vplivom katerih deluje pevsko društvo «Kolo», seveda kar dela. Saj bi se Kolaši vendar lahko spomnili, kakšen vsprejem so imeli od strani narodnjakov ob otvoritvi «Narodnega doma». Poznalo se je takoj člane «Kola» in «Slovanskega pevskega društva Razlika», buržoazija in delavci. Če pa slovenski delavci še ne vedo, kaj je treba in kaj ne, so pa krivi njih voditelji in ne oni.

Treba je izobrazbe, izobrazbe in zopet izobrazbe. Samo z narodnim navdušenjem se ne naredi ničesar. Ako pa delavci ne znajo, da mi znamo, kaj hočemo, in ako hočejo vedeti, kaj hočemo, naj le pridejo v naše vrste. Narodnjaki jim ne bodo nikdar povedali resnico. Pesem slovenska je tudi nam dobro dosla, saj smo vendar Slovenci in sicer taki, ki znamo in hočemo tudi podpirati vsako dobro delo. Toda oni nas niso še nikdar podpirali, četudi smo mnogo dobrega naredili. Narodnjaki znajo tudi nadlegovati učitelje petja, da naj ne pridejo nas učiti. Tako smo bili prisiljeni, najeti zadnjič italijanskega učitelja. To je moj odgovor gospodu dopisniku, ki je res «Kolaš» ki pa prav slabo razume «ljubezen do delavstva».

Ne pijte
Koslerjevega piva!

Sodrugji, delavci, berite in širite svoj list „Rdeči prapor“!

„Rdeči prapor“ naj ne manjka v nobeni delavski hiši.

„Rdeči prapor“ naj ne manjka v nobeni gostilni, kavarni in brivnici, kamor delavci zahajajo.

Naročnina znaša: Za avstro-ogrsko kraje: za celo leto K 5.44, za pol leta K 2.72, za četrt leta K 1.36. — Za Nemčijo: za celo leto K 5.96, za pol leta K 2.98, za četrt leta K 1.49. — Za Ameriko: Za celo leto K 7.28.

Posamezne številke stanejo 10 vin.

Zaloga in tovarna

pohištva vsake vrste /

Aleksandra Levi Minzija

Trst — Piazza Rosario 2 — Trst

(šolsko poslopje).

Bogat izbor v tapeterijah, zrcalnih in slikah. — Ilustriran cenik gratis in franko vsakemu na zahtevo. — Cene brez konkurence. — Predmeti se postavijo na brod ali železnico, ne da bi se za to kaj računalo.

Kavarna

„Unione“

preje „Tedesco“

se priporoča cenjenim sodrugom najtopleje. Na razpolago so vsi važni in slovenski, italijanski in nemški listi. Vse pijače poceni. Napitnina je izključena.

Prva kooperativistično urejena

gostilna

v ulici S. Giovanni v Trstu.

Izvrstna vina. Dalmatinska vina, direktno od organiziranih sodrugov v Dalmaciji. Vedno dobra kuhinja. Na razpolago «Rdeči Prapor», «Arbeiter-Zeitung» in «Laboratore».

Torej ni družega, kakor ostati dne 29. majnika doma, ali pa pri delu.

Glede dr. Korošca zadostuje, če povemo, da je strasten klerikalec. S tem je pač pojasnjeno, zakaj socialni demokrat ne more glasovati zanj. Treba pa se je nekoliko zmeniti o Wratschkotovi kandidaturi. Da agitira za neznanega gospoda Linhart, je njegova stvar. To mu pač nalaga njegova služba, pa naj to opravi s svojim prepričanjem, kakor hoče. Delavstvo pa mora vedeti pred vsem, da je stranka, kateri pripada Wratschko in za katero sedaj deluje Linhart, ne le buržoazijska, temveč da je v globočini svoje duše sovražna delavstvu. Kjerkoli vlada ta stranka, imajo socialni demokratje viharne boje z njo. Naši nemški sodrugi v Gradcu, Mariboru itd. povedo lahko trboveljskim rudarjem, kakšnih brutalnih in umazanih sredstev se poslužuje nemško-nacionalna gospoda v svojem boju proti delavcem. In nedopustno je, da bi slovenski delavci pomagali takim ljudem do zmage. V vprašanju volilne reforme so tisti ljudje nezanesljivi. S svojimi brezmejnimi zahtevami po vedno novih nemških mandatih delajo volilni reformi samo zapreke. Njih antiklerikalizam pa je tudi zelo sumljivega značaja in pristen nikakor ni. Da so sovražniki slovenskega klerikalizma, jim radi verujemo, ali če je klerikalec fanatičen Nemec, jim je popolnoma všeč. Ob volitvah se lahko sestavlja radikalne letake. Ob volitvah so tudi naši klerikalci veliki demokratje. Ali kadar je mandat v žepu, odrče vse lepe fraze po zraku in se razblinijo v megli.

Za take kandidate torej socialni demokrat ne more in ne sme glasovati. Naj se gospodje med seboj lasajo, kakor se hočejo, socialno-demokratični delavci ne morejo v tem tepežu pomagati nikomur.

Naša parola je torej: Te volitve se ne udeležimo. In kdor je socialni demokrat, pokaže strankarsko disciplino.

Socialni pregled.

Delavstvo in Koslerjeva pivovarna.

Stavka v Koslerjevi pivovarni je, kakor smo v zadnji številki poročali, končana. Prizadeti delavci so sami nasvetovali konec stavke, ker se velika večina njih sploh ni več marala povrniti v pivovarno, iz katere je bila na brutalen način izgnana. Klerikalci izkušajo pač po svoji stari navadi izrabiti konec stavke v svoje kalne namene in lažejo v zlic vsem pojasnilom, da so socialni demokratje provzročili stavke, katere v resnici ni bil kriv nihče drugi, kakor brata Kosler in katero so pivovarniški delavci povsem spontano sklenili. Toda v tem slučaju ne bodo «Slovenčeve»

malno v hiši staršev. Dolina med visokimi gorami mu je bila pretesna; gnalo ga je v svet. S svojimi lepimi izpričevali je smelo stopal v vsako župnijo po svoj „viaticum“ in marsikateri siromašni vaški župnik na Solnograškem in na Tirolskem je dal ubogemu potujočemu dijaku toliko, da drugi dan ni imel mesa. Bogati mlinarjev sin pa se je smejal: „Ne, tako ubog župnik ne maram postati. Bog me varuj tega. Še več se moram učiti; zastonj nisem pameten.“

Če se je pa s svojih potov povrnil, da preživi še nekoliko tednov v Gospojni, je prinesel vselej, kakor je bil varčen, dosti denarja kot viaticum domov, kajti v svoji pobožnosti ne dajejo gospodinje ubogemu dijaku samo jesti in piti, temveč prilože še par desetec za pot. Župniji je bil kmalu vzpodbuden vzgled. V cerkvi je klečal med celo mašo in roki je imel tako lepo sklenjeni, da so prsti dosegli čelo. Mlada dekleta si kar niso upala misliti: „To bi bil

laži prav nič zalegle, kajti bivši Koslerjevi delavci poznajo predobro dejanske razmere. Kako dobro se je delavcem pri Koslerju godilo, dokazuje pač to, da mnogi sploh niso čakali na konec stavke, temveč so si že prej drugod poiskali dela. Ravno tako se delavci smeji krokodilskim solzam «Slovenca», ki tarnata nad «nesrečo» Koslerjevih delavcev, ker so baje ostali brez dela. Tudi tukaj klerikalno glasilo vedoma laže, ker mu je znano, da so razven prav malepeščice organziziranih, torej ne zapuščenih delavcev že vsi dobili delo, s katerim so bolj zadovoljni, kakor s prejšnjim robotanjem pri Koslerju.

«Slovenec» je sploh zanimiv. V Zagrebu stoje tramvajski uslužbenci — krščansko-socialni pristaši! — v stavki. Štrajkajo, dasiravno jim je tramvajaska družba že ponujala neke koncesije. Mi jim seveda ne zamerimo, da hočejo tudi oni zboljšati svoj položaj in ne bodemo po klerikalnem receptu pošiljali stavkokazov v Zagreb. Vredno pa je vendar omeniti, da je njih krščansko-socialna organizacija tako izvrstna, da mora že prve dni apelirati na občinstvo za podporo. Ali «Slovenec» pravi le, da so razmere pri zagrebški tramvajski družbi tako slabe, da je stavka opravičena. Kaj so bile razmere pri Koslerju tako dobre, da stavka v Ljubljani ni bila opravičena? Kaj so bile mezde po 90, 80, 50 novčičev sijajne? In pivovarnarski delavci so bili organizirani ter so imeli zaslonbo v svoji zvezi, ki je vestno izpolnila vse dolžnosti ter bi jih bila še nadalje izpolnjevala, ako bi bili delavci sklenili, stavkati dalje. Toda oni so sami hoteli narediti konec.

S tem pa je končana samo ena faza tega boja. Stavka pri Koslerju ni bila samo zadeva Koslerjevih delavcev, temveč v smislu praktične solidarnosti, ki vlada med organiziranim delavstvom, se tiče ta boj vsega proletariata, ki ga bode vodilo dalje, kakor je sklenil shod v Puntigamski pivnici v nedeljo dopoldan.

Zaveden delavec ne more piti piva iz pivovarne, v kateri se je s skromnimi delavci tako ravnalo, kakor pri Koslerju. To velja odslej obvezno za vsakega socialno-demokratičnega delavca; prepričani smo pa tudi, da bode slovensko občinstvo, ki ima kaj čuta za socialno pravičnost, zavrnilo Koslerjevo pivo in odločno zahtevalo take pivne izdelke, ki niso pomešani s krvavim pôtom ubogih sužnjev. To je občinstvu tem ložje, ker ni pomanjkanja piva iz takih pivovarn, ki zaslužijo s splošnega stališča pač več simpatij, nego Koslerjeva.

Socialno-demokratično delavstvo pa mora dosledno organizirati stvar, da doseže njegov sklep čim največji uspeh. Stranka poskrbi, da izvedo organizacije po vseh deželah, ka-

lep ljubček; škoda da bode duhoven.“ Seveda, dekli v mlinu ste mislili drugače, a povedati niste smeli, kajti sicer pač ne bi bili ostali niti uro več v mlinu. Zadnja leta se je širokopleči dijak pritoževal, da se boji sušice. Proti taki nevarnosti je bilo pač sveže kravje mleko najboljše sredstvo. To je prav pridno pil. Čim ste šli dekleti molzti v hlev ter sta se za to delo srekli do kratke spodnje suknje, je prišel navadno tudi Gustel za njima. Seveda ga je vabilo bolj toplo živo meso, nego toplo mleko. Enkrat je dobil pač krepko klofuto po obrazu, ki ni njegovemu zdravju nič ugajala. Z rdečim licem je tekel materi tožit. Dekletu, ki je imelo ljubčka in mu je hotelo ostati zvesto, pa tudi ni bilo koristno, da je razdajala taka zdravila. Še tistega dne je morala vzeti svojo culo pod pazduho in pot pod noge. Za druge je bil to dober nauk; vse so mu bile poslej hočeš-nočeš udane.

Dalje prih.

mor se eksportira Koslerjevo pivo, za ta sklep, ki ostane v veljavi, dokler ga stranka ne prekliče, kar se ne more zgoditi, dokler gospoda Koslerja ne izpolnita njenih pogojev. Vse organizacije pozivamo, da naznanijo bojkot vsem svojim udom in da poskrbe, da se bojkot izvede z vso strogostjo.

Ne pijte Koslerjevega piva!

Karionažna tvornica in knjigoveznica g. Bonačeva v Ljubljani je na trikratno posredovanje knjigoveškega društva v Ljubljani dovolila v svoji tvornici deveturni delavnik, ki ga imajo po drugih delavnicah že dalje časa.

Socialno-politični svet pri kranjskem deželnem odboru je imel dne 21. aprila svojo prvo sejo pod predsedništvom deželnega odbornika gospoda Frana Povšeta. Izvrševalni odbor jugoslovanske socialne demokratične stranke je delegiral v ta svet sodruga Etbina Kristana; ostali udje razven predsednika so g. Josip Gostinčar za krščansko-socialno organizacijo ter gospoda Stare in Schrey od trgovske in obrtniške zbornice. Na dnevnem redu prve seje je bil načrt zakona za deželno zavarovalnico za starost in onemoglost, ki ga je izdelal gospod Povše ter ga je obrazložil. V splošni debati je sodrug Kristan povdarjal, da stoji socialno-demokratično organizirano delavstvo na stališču, da je splošno, obligatorično zavarovanje ne le industrialnih, temveč tudi poljedelskih delavcev in poslov, pa tudi malih kmetov, malih obrtnikov in privatnih uradnikov dolžnost države in če se sprejme deželno zavarovalnico, dokler ni izvršeno državno zavarovanje v polnem obsegu, sprejema to organizirano delavstvo kot pripomoček, o čemur se pa nikakor ne more preudicirati državni dolžnosti. Deželno zavarovanje že zato ne more biti zadostno nadomestilo, ker ne more biti obligatorično, fakultativno pa daje le malo garancije. Za specialno debato je naznanil razne predloge. V daljši debati je omenjal, da se ne sme precenjevati pomena tega socialno-političnega sveta, ker je ingerenca deželnega zbora in odbora v socialno-političnih rečih zelo omejena. Gosp. Gostinčar je izrekal željo, da bi bilo zavarovanje obligatorično; a za to bi bil potreben državni zakon. Tudi on želi specialno debato. Zastopnika delodajalcev se pridružita in se soglasno sklene, da se preide na prihodnji seji v podrobno debato in se povabi zavarovalnega izvedenca. Omeniti je še, da je deželna vlada odklonila stalno delegacijo v socialno-politiški svet. Ravno vlada ima za tako držanje najslabšo motivacijo.

Shodi.

Trst. Shod, ki se je imel vršiti v nedeljo dne 20. t. m. in ki je bil radi neke pomote prostorov razpuščen, bode v nedeljo dne 27. t. m. ob 10^{1/2} uri zjutraj v veliki dvorani delavskega doma ulica Boschetto št. 5., II nad. Kdor le more priti, naj ne zamudi tega važnega in pomembnega shoda.

Velenje. Dne 12. t. m. se je vršil javen društveni shod rudarjev v gostilni Deberska v Pasjem. Ze par dni pred shodom je skušal kaplan Raguz gostilničaricu podkupiti z 20 kronami, da bi odpovedala prostore; ker pa se mu to ni posrečilo, prihitel je s svojim povehanim klobukom kakor kak pravi hribovec na shod ter je skušal tamkaj delati zgago. Ali mož se je grozno zmotil; mej časom govora sodruga Čobala iz Zagorja se je z medklici blamiral; tako namreč je trdil, da je francoski ministrski predsednik socialist, dalje da so v zunanjih državah rudarji vsi na katoliški podlagi organizirani in več takih neumnosti. Rudarji so se mu smejali in nekaj sodrugov, ki so bili pred kratkim v Nemčiji, so mu klicali: Gospod, ne blamirajte se! Shod je bil jako dobro obiskan; sodrug Čobal je v svojem govoru razložil sedanje stanje rudarjev, raztolmačil predloženi opravilnik za rudniško nadzorstvo ter končna

omenil, da bo imelo samo takrat nadzorništvo uspehe, če bodo rudarji organizirani. Postavilo se je takoj blagajnika ter še nekaj sodrugov vpisalo v društvo. Udati je, da bodo rudarji v kratkem imeli v Velenjah lepo organizacijo. Gospodu kaplanu Raguzi pa smo hvaležni, da se je udeležil shoda, ker tukaj je bila najlepša prilika, v njegovi navzočnosti mu opisati klerikalne umazanosti in «Slovenčeve» laži, kar se je tudi zgodilo.

Zabukovca. Dne 13. t. m. ob 9. uri dopoldne se je vršil v gostilni Krajner javen društveni shod. Sodrug Čobal je govoril o rudarskem položaju v splošnem, obenem je raztolmačil predloženi opravilnik za nadzorstvo v rudniku, kakor tudi končno priporočal delavcem, bolj energično delati za strokovno organizacijo, čemur so sodrugi z odobravnjem pritrdili.

Trbovlje. Dne 13. maja t. l. med tem časom, ko se je vršil socialno-demokratski shod, o katerem poročamo na drugem mestu, zborovali so tudi trboveljski klerikalci. Sicer trdijo, da so narodnjaki; ali kdo bi jim mogel verjeti, če mu je znano, da jih hodi dr. Krek poučevati o njihovi stroki, če si naročajo Gostinčarja kot govornika, če široko sedi kaplanček med njimi in vpije kakor otroci na igrališču? Dovolilo si je par naših sodrugov iz radovednosti, slišati te gospode, med njimi tudi sodrug Čobal. Najprvo je govoril Gostinčar, ali povedal je to, kar smo slišali o volilni pravici že pred desetimi leti; med drugim je tudi pripovedoval o tistem pol ducatu kandidatov iz klerikalnega brloga za V. kurijo v celjskem okraju. Priporočal ni nobenega, jadikoval je samo, da jih je preveč. Za njim je dobil besedo sodrug Čobal; komaj pa je začel govoriti, so začeli vpiti: kaplanček, trezni. Bajda in par drugih, kakor da bi bili znoreli. Čobal jim je dejal, da je doslej še vedno mislil, da so včasih poročila v «Rdečem Praporu» pretirana, če se jim je očitalo, da so surovi; ali danes so ga prepričali, da so res tako surovi, o čemur hoče tudi govoriti. Da jim je to povedal, ko so kričali kakor zbesneli, je razumljivo tembolj, ker so tu najhujše vpili paznik Bajda, kaplan, pa še par drugih pazniških kapacitet, med njimi tudi oni Flisek, ki je napravil v konsumnem društvu 150 K «pufa», ker mu socialni demokratje niso več upali, je šel seveda k «ajmohtarjem». Končno pa so pokazali tudi svojo izobraženo politiko z metanjem vrčkov na socialne demokrate. Če bi ne bil neki gospod, čegar ime pa ni znano, varoval Čobala, dobil bi gotovo kakšno steklenico ali vrček od te izobražene priganjaške gospode v glavo. Omenjeni gospod je dejal: «Pojdite raje, to so pač divjaki; saj je vse pijano.» Videti je bilo, da ga je sram, kar mu lahko verujemo. Da je to mogoče samo pri klerikalcih, nam ni treba omenjati.

Umetnost in književnost.

„Naši Zapiski“. Štev. 4 ima sledečo vsebino: D: «Opozicija». — «Politično življenje Slovencev». — «Socialni boji slovenskih kmetov v srednjem veku». — «O spolnih boleznih». — Pregled: Politika-književnost (Mučeniki, Dra Weg, Na razsvitu). Naročnina za celo leto 3 K.

Pod spovednim pečatom, roman, ki izhaja v našem listu, prične v kratkem izhajati posebej. Sodruge in društva opozarjamo na to; sicer pa poročamo prihodnjič kaj več.

Društvene vesti.

Pevsko društvo «Zarja» v Rojanu priredi v nedeljo, 27. majnika t. l. prvi letošnji koncert v «Narodnem Domu» v Barkovljah. Petje vodi kapelnik gosp. Vogrič, sodeluje orkester gledališča «Verdi» pod vodstvom gosp. Pasqualini. Diletantje predstavljajo Šamberkovo enodejanko «Blaznica v prvem nadstropju».

Domače stvari.

Komedije, ki jih uganjajo naši klerikalci, presega že vse meje smešnosti. Zmožnosti za take pajacade ne bi bil pripisoval človek niti političnim komedijantom Šusteršič-Sukljejeve barve. Na Hrvaškem je zmagala opozicija, kateri stoje na čelu ljudje najbolj prononciranega naprednega in svobodornega mišljenja. V opoziciji se nahaja sicer tudi Frankova starčevičanska stranka, ali zmago je pripisati v prvi vrsti «Pokretašem», katerih odločno protiklerikalno naziranje je splošno znano. In glej! Tej opoziciji pošilja slovenska klerikalna stranka brzozavno čestitko! Tako se dela norca sama iz sebe. Toda še več. V Peterburgu se je sešla ruska «duma» kot plod ruske revolucije, katere niso mogli klerikalci dosti prokleti. Sesla se je in pokazala je takoj prve dni krasen radikalizem. kakšnega so meščanski in kmetjski elementi le v revolucionarnih časih zmožni. Med večino ruske dume in med slovensko klerikalno stranko zija prepad, ki ga ne bi bilo mogoče zasuti z vsemi klerikalci sveta. Komaj se je ruska дума sešla, pa se je izrekla za popolno narodno in versko enakopravnost, za ureditev agrarnega in delavskega vprašanja in postavila se je na stališče, ki je naravnost socialistično ter zahteva ekspropricijo cerkvenih in posvetnih veleposestnikov. In tudi tej dumi čestita slovenska klerikalna stranka! Komu hoče vendar ta klika zamazati oči? Kaj hoče doseči s to krvavo satiro? Ako bi večina ruske dume poznala verski fanatizem, šovinistično nestrpnost, obsolutistično nagnenje naših klerikalcev, bi morala smatrati tako brzozavko za predrzno zalitev. Ali Šusteršičeva družba računa, da je vsaj v Peterburgu še ne pozoajo in tako se vzpenja do smelosti, da čestita demokratični, svobodomiselnim, naprednim dumi v istem hipu, ko imenuje njeno glasilno delavce in delavke pokvarjene fantaline in predmestne vlačuge. Komedija impertinence, ki jo izvajajo ljudje, trdeči, da verujejo v pravičnega boga!

Za celjskega kandidata priporoča «Slovenski Narod» v zadnji številki ključavničarskega mojstra gospoda Rebeke iz Celja. S kandidaturom prihajajo liberalci nekam pozno. To je seveda ka, gnpaalede katere naj opravijo stvar sami seboj. Ali naredili so tudi drugo napako, ki se tiče delavstva. Razglašajo namreč gospoda Rebeke za nekakega delavskega kandidata in trdijo, da bodo vsi delavci glasovali zanj. No, spodnjestajerskim delavcem ni nič znano, da bi bil g. Rebeke njih kandidat. Znan jim tudi ni njegov program. Znano jim ni, kaj misli o delavskih vprašanjih. Znano jim ni, kakšno stališče zavzema napram volilni reformi. Pač pa vedo liberalci, da pride med delavstvom v prvi vrsti organizirano, socialno-demokratsko v poštev in če je bilo liberalcem kaj na tem ležeče, bi bili tudi lahko vedeli, kam se je obrniti glede kandidature, ako se reflektira na delavsko pomoč. Da bi bil svobodomiselnim kandidatom delavcem bolj simpatičen, kakor klerikalni, je pač res. Ali samo svobodomiselnina beseda ne more zadostovati in delavci niso čreda, katero se žene na volišče, ne da bi sama vedela, po kaj gre. Glede gospoda

Rebeke sicer vemo, da je v Celju večkrat zahajal na socialno-demokratske shode, kar pa še nikakor ne zadostuje, da bi mogli soditi o njegovih nazorih in o njegovem programu. Bil je sicer zadnjič tudi v Trbovljah na shodu, ki pa ni bil delavski, temveč pazniški in tudi tam ni razvil nikakršnega programa. Niti njegovega stališča napram najvažnejšemu vprašanju sedanjega časa, napram volilni reformi ne poznamo in zato je popolnoma izključeno, da bi mogli socialni demokratje glasovati zanj. Prav tako malo zanj, kakor za Korošca ali pa za Wratschkota, ali za kateregakoli mnogoštevilnih kandidatov, ki rastejo na Spodnjem Štajerskem kakor gobe iz za dežja.

Liberalci se morajo končno navaditi, da je socialna demokracija organizirana stranka in da njeni vodje niso navajeni, tekati za kandidati, ki se jim jih v dvanajsti uri oktobra s te ali z one strani. Kdor hoče kaj od organiziranega delavstva, mora poiskati njegovo organizacijo. Zavedni, socialno-demokratski delavci se ne bodo udeležili volitve dne 29. majnika.

Ob času štrajka pri Koslerju se je zgodilo, da so bili nekega večera stavkolomci, ki jih je Koslerjev ravnatelj Mirovič nabral po Štajerskem, v Lattermanovem drevoredu tepeni. «Slovenec» in «Laibacherica» sta takoj patetično govorila o surovosti stavkajočih delavcev, dasiravno ni nič kaj verjetno, da bi bila imela na mestu tepeža kakšne poročevalce, ki bi bili videli, da so res pretepali stavkajoči. Vsi, ki so bili s Koslerjevimi delavci kaj v dotiki, nam zatrjujejo, da se jim zdi popolnoma neverjetno, da bi bili oni napadli stavkokaze. Tekom cele stavke so se vedli omenjeni delavci tako mirno in vzorno, da je bilo z ozirom na opravičeno razburjenost kar čudno. Razburjeni pa niso bili takrat samo stavkajoči delavci, temveč zelo široki krogi prebivalstva. In tako ni nič čudnega, da je prišlo med stavkokazi in med drugimi ljudmi do konflikta. Kako se je vnel tega stavkokazi najbrže ne bodo povedali. Misli pa si lahko marsikaj, kajti znano je, da so stavkokazi takoj prvi dan v pivovarni vstopili in delali, da je bil ves dan v pivovarni pretep in orožniki so sami pripovedali, da imajo več opraviti s stavkokazi v pivovarni, kakor z delavci zunaj. Stavkokazi niso znali o napadalcih povedati nič drugega, kakor da so imeli nekeke kape na glavi. Vsled tega se je drugi dan zaprlo mnogo pivovarnarjev, toda na predlog preiskovalnega sodnika se je kmalu izpustilo vse, ker se nobenemu ni moglo dokazati nobene krivice. Tega seveda ne javljajo «Slovenec», ne «Laibacherica».

Izjava.

Podpisani izjavljam, da vse, kar sem govoril dne 6. maja na shodu in po gostilnah v Trbovljah proti sodrugu M. Čobalu v Zagorju, preključem in izražam, da mu nimam očitati ničesar ter ga spoznam za poštenjaka. Obenem se mu zahvaljujem, da je umaknil tožbo proti meni radi žaljenja časti.

V Trbovljah, dne 18. maja 1906.

Fran Šulc.

Organizacija

je podlaga vsakega boja. Brez organizacije je vsaka zmaga nemogoča.

Delavci!

Spominjajte se na to v sedanjem bojvitem času! Delavec, ki ni organiziran, škoduje več, kakor odkrit nasprotnik.

Slavnemu občinstvu priporočam svojo **nanovo otvoreno**

mehanično delavnico

za popravljanje koles in šivalnih strojev. Vsako delo izvršim točno in po najnižji ceni.

Za obilna naročila se priporoča

Ivan Klebš

mehanik

Ljubljana, Dunajska cesta št. 9.